

Charles Dunoyer (1786-1862)

Autor: **David Hart**

Źródło: libertarianism.org

Tłumaczenie: **Tomasz Kłosiński**

Tekst pochodzi z [The Encyclopedia of Libertarianism](#) (2008)

Barthélemy-Charles-Pierre-Joseph Dunoyer — dziennikarz, naukowiec i wybitny ekonomista — urodził się w Carennac (w departamencie Lot) i zmarł w Paryżu w wieku 76 lat. Jako profesor ekonomii politycznej Dunoyer był autorem licznych prac na temat polityki, ekonomii i historii, a także członkiem-założycielem [Société d'économie politique](#) (Stowarzyszenia ekonomii politycznej) w 1842 roku. Odegrał kluczową rolę w historii francuskiego ruchu klasycznych liberałów w pierwszej połowie XIX wieku, wraz z [Jean-Baptiste Sayem](#), [Benjaminem Constantem](#), [Charlesem Comte](#), [Augustinem Thierry](#) i [Alexisem de Tocqueville](#).

Dunoyer studiował prawo w Paryżu, gdzie poznał Charlesa Comte'a, z którym wspólnie redagował liberalny periodyk *Le Censeur* (1814-1815) i jego następcę, *Le Censeur européen* (1817-1819). Zaangażował się politycznie w ostatnich latach Cesarstwa [Napoleona](#) i wczesnych latach [Restauracji Burbonów](#), stanowczo sprzeciwiając się autorytarnym rządóm, zarówno napoleońskim, jak i monarchicznym. Był szczególnie aktywny w swoim sprzeciwie wobec cenzury, militaryzmu, handlu niewolnikami i nadmiernych ograniczeń nakładanych na handel i przemysł.

Dunoyer i Comte odkryli liberalną ekonomię polityczną Jeana-Baptiste'a Saya w 1815 roku, po tym jak ich czasopismo zostało zamknięte przez cenzurę. Wydarzenie to miało kluczowe znaczenie dla rozwoju intelektualnego Dunoyera, ponieważ okazało się katalizatorem dla połączenia trzech różnych nurtów myśli w nową i potężną teorię wolności indywidualnej. Dunoyer i Comte połączyli liberalizm polityczny Constanta, którego głównymi filarami były konstytucyjne ograniczenia władzy państwa i rząd przedstawicielski, liberalizm gospodarczy Saya (tj. leseferyzm i wolny handel) oraz socjologiczne podejście do historii Thierry'ego, Constanta i Saya, które opierało się na analizie klasowej i teorii

historycznej ewolucji społeczeństwa poprzez etapy, których kulminacją było leseferystyczne i rynkowe społeczeństwo przemysłowe.

Poglądy te zostały rozwinięte w licznych artykułach w *Le Censeur européen* oraz w dwóch książkach, które Dunoyer opublikował w latach dwudziestych XIX wieku. Monografie te opierały się na jego wykładach w Athénée Saint-Germain w Paryżu: *L'Industrie et la morale considérées dans leurs rapports avec la liberté* (1825) i *Nouveau traité d'économie sociale* (1830). W swoim trzypięciotomowym *opus magnum*, *De la Liberté du travail* (1845), kontynuował rozwijanie i udoskonalanie swoich koncepcji ewolucji wolnego społeczeństwa.

Po [rewolucji 1830 r.](#), która przyniosła władzę bardziej [liberalnej monarchii konstytucyjnej](#), Dunoyer został mianowany członkiem Académie des Sciences morales et politiques (Akademii Nauk Moralnych i Politycznych) i pracował jako urzędnik państwowy — pełnił funkcję prefekta L'Allier i La Somme. Dunoyer został członkiem Conseil d'État (Rady Stanu) w 1838 roku, jednak zrezygnował ze stanowisk rządowych w proteście przeciwko [zamachowi stanu Ludwika Napoleona](#) w 1851 roku. Zmarł podczas pisania krytyki autorytarnego Drugiego Cesarstwa. Dzieło zostało ukończone i opublikowane przez jego syna, Anatole'a Dunoyera, w 1864 roku.

Dalsza lektura

Charles Dunoyer, *De la liberté du travail, ou simple exposé des conditions dans lesquelles les force humaines s'exercent avec le plus de puissance*, Guillaumin, Paryż 1845.

Charles Dunoyer, *Nouveau traité d'économie sociale, ou simple exposition des causes sous l'influence desquelles les hommes parviennent à user de leurs forces avec le plus de LIBERTE, c'est-à-dire avec le plus FACILITE et de PUISSANCE*, 2 tomy, Sautelet et Mesnier, Paryż 1830.

David M. Hart, [Class Analysis, Slavery and the Industrialist Theory of History in French Liberal Thought, 1814–1830: The Radical Liberalism of Charles Comte and Charles Dunoyer](#) (rozprawa doktorska), King's College, Cambridge 1994.

Leonard P. Liggio, [„Charles Dunoyer and French Classical Liberalism”](#), Journal of Libertarian Studies 1 no. 3, 1977, s. 153–178.

Mark Weinburg, [„The Social Analysis of Three Early 19th Century French Liberals: Say, Comte, and Dunoyer”](#), Journal of Libertarian Studies 2 no. 1, 1978, s. 45–63.